

Στοιχεία που τεκμηριώνουν τη σχέση μεταξύ της ενταξιακής εκπαίδευσης και της κοινωνικής ένταξης

Τελική συνοπτική έκθεση

EUROPEAN AGENCY
for Special Needs and Inclusive Education

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΟΥ ΤΕΚΜΗΡΙΩΝΟΥΝ ΤΗ ΣΧΕΣΗ ΜΕΤΑΞΥ ΤΗΣ ΕΝΤΑΞΙΑΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ

Τελική συνοπτική έκθεση

Ο Ευρωπαϊκός Φορέας για την Ειδική Αγωγή και την Ενταξιακή Εκπαίδευση (ο Φορέας) είναι ένας ανεξάρτητος και αυτοδιοικούμενος οργανισμός. Ο Φορέας συγχρηματοδοτείται από τα Υπουργεία Παιδείας των χωρών μελών του και από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή μέσω επιδότησης λειτουργίας στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού προγράμματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης Erasmus+ (2014-2020).

Με συγχρηματοδότηση από το πρόγραμμα «Erasmus+» της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την παραγωγή της παρούσας έκδοσης δεν συνιστά αποδοχή του περιεχομένου, το οποίο αντανακλά τις απόψεις μόνον των δημιουργών, και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν φέρει ουδεμία ευθύνη για οποιαδήποτε χρήση των πληροφοριών που εμπεριέχονται σε αυτή.

Οι απόψεις που εκφράζονται από οποιοδήποτε πρόσωπο στο παρόν έγγραφο δεν αντανακλούν απαραίτητα τις επίσημες απόψεις του Φορέα, των χωρών μελών του ή της Επιτροπής.

Επιμέλεια: Σιμώνη Συμεωνίδου

Η αξιοποίηση αποσπασμάτων του εγγράφου επιτρέπεται, υπό την προϋπόθεση ότι γίνεται σαφής αναφορά της πηγής. Η παρούσα έκθεση πρέπει να αναφέρεται ως εξής: Ευρωπαϊκός Φορέας για την Ειδική Αγωγή και την Ενταξιακή Εκπαίδευση, 2018. *Στοιχεία που τεκμηριώνουν τη σχέση μεταξύ της ενταξιακής εκπαίδευσης και της κοινωνικής ένταξης: Τελική συνοπτική έκθεση.* (Σ. Συμεωνίδου, επιμ.). Odense, Δανία

Με στόχο τη μεγαλύτερη προσβασιμότητα, η παρούσα έκθεση είναι διαθέσιμη σε 25 γλώσσες και σε προσβάσιμη ηλεκτρονική μορφή στον δικτυακό τόπο του Φορέα: www.european-agency.org

Αυτή είναι η μετάφραση του πρωτότυπου κειμένου στα αγγλικά. Σε περίπτωση αμφιβολιών σχετικά με την ακρίβεια των πληροφοριών στη μετάφραση, ανατρέξτε στο πρωτότυπο αγγλικό κείμενο.

ISBN: 978-87-7110-751-7 (Ηλεκτρονική μορφή)

© European Agency for Special Needs and Inclusive Education 2018

Γραμματεία
Østre Stationsvej 33
DK-5000 Odense C Denmark
Τηλ: +45 64 41 00 20
secretariat@european-agency.org

Γραφείο Βρυξελλών
Rue Montoyer, 21
BE-1000 Brussels Belgium
Τηλ: +32 2 213 62 80
brussels.office@european-agency.org

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	5
ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ	6
Εκπαίδευση	7
Απασχόληση	8
Διαβίωση στην κοινότητα	9
ΒΑΣΙΚΑ ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ	10

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η βιβλιογραφία υπογραμμίζει συχνά τη σχέση μεταξύ της ενταξιακής εκπαίδευσης και της κοινωνικής ένταξης ως σημαντικό ζήτημα, στο πλαίσιο έρευνας που διερευνά είτε την ενταξιακή εκπαίδευση είτε την κοινωνική ένταξη. Υπάρχει επίσης έρευνα που εξετάζει τη σχέση μεταξύ της ενταξιακής εκπαίδευσης και της κοινωνικής ένταξης, αν και είναι περιορισμένη. Η εν λόγω έρευνα διενεργείται συχνά σε κλάδους άλλους από αυτόν της ενταξιακής εκπαίδευσης, όπως της κοινωνιολογίας και της ψυχολογίας. Αυτό μπορεί να εμποδίσει τους ενδιαφερόμενους του τομέα της ενταξιακής εκπαίδευσης να ενημερώνονται και να χρησιμοποιούν πορίσματα ερευνών προς όφελος των ατόμων με αναπηρία.

Με βάση τα ανωτέρω, πραγματοποιήθηκε ανασκόπηση της βιβλιογραφίας για να εξεταστεί η σχέση μεταξύ της ενταξιακής εκπαίδευσης και της κοινωνικής ένταξης των ατόμων με αναπηρία. Συγκεκριμένα, η ανασκόπηση πραγματοποιήθηκε με βάση δύο ερευνητικά ερωτήματα:

- Ποια είναι η σχέση μεταξύ της ενταξιακής εκπαίδευσης και της κοινωνικής ένταξης;
- Τι αναφέρουν οι τρέχουσες έρευνες για τις δυνατότητες της ενταξιακής εκπαίδευσης ως εργαλείου για την προώθηση της κοινωνικής ένταξης;

Η ανασκόπηση αφορούσε τη βραχυπρόθεσμη (δηλαδή την περίοδο κατά την οποία τα παιδιά πηγαίνουν στο σχολείο) και τη μακροπρόθεσμη (δηλαδή όταν άτομα με αναπηρία ολοκληρώνουν την υποχρεωτική εκπαίδευση) κοινωνική ένταξη. Επικεντρώθηκε σε τρεις τομείς - εκπαίδευση, απασχόληση και διαβίωση στην κοινότητα - και επεδίωξε να παράσχει στοιχεία από ένα σύνολο δεδομένων μελετών προκειμένου να εξηγήσει πώς η ενταξιακή εκπαίδευση συνδέεται με την κοινωνική ένταξη. Η υφιστάμενη βιβλιογραφία διερευνά τον αντίκτυπο της ενταξιακής εκπαίδευσης στην κοινωνική ένταξη, εξετάζοντας τους τομείς της εκπαίδευσης, της απασχόλησης και της διαβίωσης στην κοινότητα. Εκθέσεις που έχουν δημοσιευθεί από διεθνείς οργανισμούς, όπως ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ), η Ευρωπαϊκή Ένωση και ο Ευρωπαϊκός Φορέας για την Ειδική Αγωγή και την Ενταξιακή Εκπαίδευση, και άλλοι οργανισμοί/δίκτυα, εξετάζουν επίσης αυτό το θέμα.

Για την ανασκόπηση της βιβλιογραφίας σχετικά με την ενταξιακή εκπαίδευση ακολουθήθηκε μια δομημένη προσέγγιση για την εξέταση ενός σημαντικού αριθμού μελετών σε σχέση με αυτό το θέμα. Τα κυριότερα πορίσματά της προέρχονται από μια σύνθεση των αποτελεσμάτων επιστημονικών ερευνών. Αναδεικνύει τις διάφορες πτυχές της βραχυπρόθεσμης και της μακροπρόθεσμης κοινωνικής ένταξης των ατόμων με αναπηρία και στους τρεις τομείς (εκπαίδευση, απασχόληση και διαβίωση στην κοινότητα).

Η ανασκόπηση αναμένεται να είναι χρήσιμη για τους διάφορους ενδιαφερόμενους του τομέα της εκπαίδευσης και σε διαφορετικά επίπεδα. Ειδικότερα, μια ανασκόπηση της βιβλιογραφίας που καταδεικνύει τα στοιχεία του αντικτύπου της ενταξιακής εκπαίδευσης στην κοινωνική ένταξη μπορεί να είναι χρήσιμη για τους διαμορφωτές της πολιτικής που επιθυμούν να αξιοποιήσουν ερευνητικά δεδομένα σε σχέση με την ενταξιακή εκπαίδευση. Σε ένα άλλο επίπεδο, η ανασκόπηση της βιβλιογραφίας αναμένεται να συμβάλει στη θεωρία της ενταξιακής εκπαίδευσης. Αυτό θα επιτευχθεί αποδεικνύοντας ότι η σχέση μεταξύ της ενταξιακής εκπαίδευσης και της κοινωνικής ένταξης είναι σημαντική για την ποιότητα της παροχής ενταξιακής εκπαίδευσης, τις δομές μετάβασης και την κοινωνική πολιτική (πχ. πολιτικές για την υποστήριξη της απασχόλησης ατόμων με αναπηρία, πολιτικές για την ανεξάρτητη διαβίωση, πολιτικές για την προσβασιμότητα στο κτιριακό περιβάλλον). Η ανασκόπηση παρέχει επίσης στοιχεία που καταδεικνύουν τομείς όπου απαιτείται περαιτέρω έρευνα (ιδίως στις ευρωπαϊκές χώρες).

Η παρούσα τελική συνοπτική έκθεση περιγράφει τα κυριότερα πορίσματα της ανασκόπησης της βιβλιογραφίας και παρουσιάζει τα κύρια μηνύματα πολιτικής και εκτιμήσεις. Η πλήρης ανασκόπηση της βιβλιογραφίας διατίθεται σε έντυπη και σε ηλεκτρονική μορφή στον δικτυακό τόπο του Φορέα.¹

ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ

Τα πορίσματα της ανασκόπησης δείχνουν ότι υφίσταται σχέση μεταξύ της ενταξιακής εκπαίδευσης στην κοινωνική ένταξη στους τομείς της εκπαίδευσης, της απασχόλησης και της διαβίωσης στην κοινότητα. Ταυτόχρονα, άλλοι παράγοντες φαίνεται να προάγουν ή να εμποδίζουν την κοινωνική ένταξη. Αυτοί περιλαμβάνουν την ποιότητα της ενταξιακής πρακτικής, την κοινωνική πολιτική, τις κοινωνικές δομές και συμπεριφορές, την πορεία της ζωής κάθε ατόμου και ούτω καθεξής. Τα ερευνητικά στοιχεία που παρουσιάζονται στην ανασκόπηση υποδεικνύουν ότι η παρακολούθηση σε ειδικά πλαίσια ελαχιστοποιεί τις ευκαιρίες για κοινωνική ένταξη τόσο βραχυπρόθεσμα (όταν τα παιδιά με αναπηρία βρίσκονται στο σχολείο) όσο και μακροπρόθεσμα (μετά την αποφοίτησή τους από τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση). Η παρακολούθηση σε ειδικά εκπαιδευτικά πλαίσια σχετίζεται με περιορισμένα ακαδημαϊκά και επαγγελματικά προσόντα, την απασχόληση σε προστατευόμενα εργαστήρια, την οικονομική εξάρτηση, λιγότερες ευκαιρίες για ανεξάρτητη διαβίωση, και περιορισμένα κοινωνικά δίκτυα μετά την αποφοίτηση. Σε αυτό το πλαίσιο, οι διαμορφωτές της πολιτικής θα μπορούσαν να σχεδιάσουν εκ νέου την

¹ Ευρωπαϊκός Φορέας για την Ειδική Αγωγή και την Ενταξιακή Εκπαίδευση, 2018. *Evidence of the Link Between Inclusive Education and Social Inclusion: A Review of the Literature* [Στοιχεία που τεκμηριώνουν τη σχέση μεταξύ της ενταξιακής εκπαίδευσης και της κοινωνικής ένταξης: Ανασκόπηση της βιβλιογραφίας]. (Σ. Συμεωνίδου, συντ.). Odense, Δανία. www.european-agency.org/resources/publications/evidence-literature-review

παροχή ειδικής εκπαίδευσης που είναι διαθέσιμη σε πολλές χώρες προκειμένου να υποστηριχθεί η μάθηση σε ενταξιακά εκπαιδευτικά πλαίσια.

Τα κύρια πορίσματα της ανασκόπησης της βιβλιογραφίας συνοψίζονται κατωτέρω. Χωρίζονται σε τρεις επιμέρους ενότητες: εκπαίδευση, απασχόληση και διαβίωση στην κοινότητα.

Εκπαίδευση

Τα πορίσματα της ανασκόπησης όσον αφορά τη σχέση μεταξύ της ενταξιακής εκπαίδευσης και της κοινωνικής ένταξης στο πλαίσιο της υποχρεωτικής εκπαίδευσης και της ανώτατης εκπαίδευσης δείχνουν ότι:

- **Η ενταξιακή εκπαίδευση αυξάνει τις ευκαιρίες αλληλεπίδρασης μεταξύ συνομηλίκων και τη διαμόρφωση στενών φιλικών σχέσεων μεταξύ των μαθητών με ή χωρίς αναπηρία.** Παρόλο που οι κοινωνικές σχέσεις είναι δύσκολο να εκτιμηθούν, οι κοινωνικές αλληλεπιδράσεις που πραγματοποιούνται σε ενταξιακά πλαίσια αποτελούν προϋπόθεση για την ανάπτυξη φιλικών σχέσεων, κοινωνικών και επικοινωνιακών δεξιοτήτων, δικτύων υποστήριξης, της αίσθησης συμμετοχής, και θετικών αποτελεσμάτων συμπεριφοράς.
- **Για την ανάπτυξη κοινωνικών αλληλεπιδράσεων και φιλικών σχέσεων σε ενταξιακά πλαίσια, πρέπει να δοθεί η δέουσα προσοχή σε πολλά στοιχεία που προάγουν τη συμμετοχή του μαθητή (δηλαδή πρόσβαση, συνεργασία, αναγνώριση και αποδοχή).** Η επίτευξη της κοινωνικής ένταξης μαθητών με αναπηρία σε ενταξιακά πλαίσια αφορά την αύξηση της συμμετοχής όλων των ενδιαφερομένων (δηλαδή του προσωπικού, των μαθητών και των γονέων) σε όλους τους τομείς σε όλα τα επίπεδα (δηλαδή σχολική πολιτική και πρακτική, σχολική κουλτούρα). Η κοινωνική ένταξη των μαθητών με αναπηρίες δεν επιτυγχάνεται όταν η συμμετοχή τους παρεμποδίζεται λόγω αρνητικών συμπεριφορών σε σχέση με την αναπηρία και λόγω διακρίσεων οι οποίες πραγματοποιούνται στις σχολικές δομές (δηλαδή περιορισμένη προσβασιμότητα, έλλειψη ευελιξίας, εξαίρεση από μαθήματα που θεωρούνται «δύσκολα»).
- **Μαθητές με αναπηρία που έχουν εκπαιδευτεί σε ενταξιακά πλαίσια μπορούν να αποδώσουν καλύτερα σε ακαδημαϊκά και κοινωνικά επίπεδα από μαθητές που έχουν εκπαιδευτεί σε χωριστά σχολεία.** Τα ακαδημαϊκά και κοινωνικά επιτεύγματα των μαθητών προάγονται όταν εφαρμόζονται ουσιαστικές ενταξιακές πολιτικές και πρακτικές, υπάρχει μια σχολική κουλτούρα αποδοχής και οι εκπαιδευτικοί ακολουθούν ενταξιακή παιδαγωγική.

- **Η φοίτηση σε ενταξιακά εκπαιδευτικά πλαίσια, συνοδευόμενη από την απαιτούμενη στήριξη, αυξάνει την πιθανότητα φοίτησης στην ανώτατη εκπαίδευση.** Η σχέση μεταξύ της ενταξιακής εκπαίδευσης και της φοίτησης στην ανώτατη εκπαίδευση εξαρτάται από τον αποτελεσματικό σχεδιασμό μετάβασης που ξεκινά από τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και αφορά την κοινότητα. Πολλοί παράγοντες λειτουργούν ως εμπόδια για την εγγραφή στην ανώτατη εκπαίδευση, για παράδειγμα: έλλειψη χρημάτων, ανεπαρκής βοήθεια για τη συμπλήρωση των αιτήσεων εγγραφής, ανεπαρκής εντοπισμός των απαραίτητων εύλογων προσαρμογών, περιορισμένη διαφοροποίηση της εργασίας που αναμένεται να διεκπεραιώσουν ως μέρος των μαθημάτων, και προγράμματα μετάβασης χαμηλής ποιότητας.

Απασχόληση

Τα πορίσματα της ανασκόπησης όσον αφορά τη σχέση μεταξύ της ενταξιακής εκπαίδευσης και της απασχόλησης δείχνουν ότι:

- **Η φοίτηση σε ενταξιακά εκπαιδευτικά πλαίσια αποτελεί έναν από τους παράγοντες που αυξάνουν τις πιθανότητες απασχόλησης ατόμων με αναπηρίες.** Εκτός από την εκπαίδευση, οι ευκαιρίες απασχόλησης για άτομα με αναπηρία επηρεάζονται από διάφορους κοινωνικούς παράγοντες, όπως η πολιτική, η τοπική αγορά, τα δίκτυα απασχόλησης, οι συμπεριφορές των εργοδοτών και οι προσβάσιμες δομές απασχόλησης.
- **Η φύση του προγράμματος σπουδών μπορεί είτε να περιορίσει είτε να αυξήσει τις ευκαιρίες απασχόλησης των νέων με αναπηρία.** Η εξασφάλιση της πρόσβασης στο γενικό πρόγραμμα σπουδών οδηγεί σε ακαδημαϊκά και επαγγελματικά προσόντα που αυξάνουν τις ευκαιρίες απασχόλησης. Τα «ειδικά» προγράμματα σπουδών, που υιοθετούνται ή σχεδιάζονται αποκλειστικά για εφήβους με αναπηρίες, ενδέχεται να περιορίσουν τις ευκαιρίες απασχόλησης.
- **Προγράμματα μετάβασης υψηλής ποιότητας που παρέχονται στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση ενδέχεται να αυξήσουν την πιθανότητα απασχόλησης των ατόμων με αναπηρία.** Προγράμματα μετάβασης σε επίπεδο κοινότητας που υλοποιούνται σε σχολεία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης θεωρούνται πιο αποτελεσματικά για την εξασφάλιση μιας θέσης εργασίας σε σχέση με τα προγράμματα μετάβασης σε επίπεδο σχολικών μονάδων. Προγράμματα μετάβασης τα οποία είναι σύντομα και υλοποιούνται από ειδικούς δασκάλους χωρίς τη συμμετοχή δασκάλων γενικής εκπαίδευσης, περιορίζουν τις ευκαιρίες απασχόλησης στην ανοιχτή αγορά εργασίας.

• Η εκπαίδευση σε ενταξιακό εκπαιδευτικό πλαίσιο μπορεί να επηρεάσει τον τύπο απασχόλησης (δηλαδή προστατευόμενη απασχόληση, υποστηριζόμενη απασχόληση, ανοικτή απασχόληση και αυτοαπασχόληση) των ατόμων με αναπηρία. Η εκπαίδευση σε ένα χωριστό σχολείο συνδέεται με την εξασφάλιση απασχόλησης σε προστατευόμενα εργαστήρια (γεγονός που συμβάλλει αδιαμφισβήτητα στην απομόνωση και όχι στην κοινωνική ένταξη των ατόμων με αναπηρία). Η εκπαίδευση σε ενταξιακό πλαίσιο οδηγεί σε ακαδημαϊκά και επαγγελματικά προσόντα και δεξιότητες που αυξάνουν την πιθανότητα επιλογής άλλων μορφών απασχόλησης, όπως η υποστηριζόμενη απασχόληση, η ανοικτή απασχόληση και η αυτοαπασχόληση.

Διαβίωση στην κοινότητα

Για τους σκοπούς της ανασκόπησης, η διαβίωση στην κοινότητα αναφέρεται στην ανεξάρτητη διαβίωση, στην οικονομική ανεξαρτησία, στη διατήρηση φιλικών σχέσεων και κοινωνικών δικτύων και στη συμμετοχή σε δραστηριότητες αναψυχής. Τα πορίσματα της ανασκόπησης όσον αφορά τη σχέση μεταξύ της ενταξιακής εκπαίδευσης και της διαβίωσης στην κοινότητα δείχνουν ότι:

- **Οι πολιτικές εκπαίδευσης και κοινωνικής πρόνοιας είναι δύο αλληλένδετοι παράγοντες που οδηγούν στην ανεξάρτητη διαβίωση.** Η ενταξιακή εκπαίδευση είναι ένας από τους παράγοντες που αυξάνουν τις ευκαιρίες για ανεξάρτητη διαβίωση. Η ανεπαρκής εκπαίδευση στο γενικό σχολείο, σε συνδυασμό με τις αδύναμες πολιτικές κοινωνικής πρόνοιας, μειώνουν τις πιθανότητες ανεξάρτητης διαβίωσης.
- **Οι νέοι με αναπηρίες που φοιτούν σε ενταξιακά εκπαιδευτικά πλαίσια έχουν περισσότερες πιθανότητες να είναι οικονομικά ανεξάρτητοι λίγο μετά την αποφοίτησή τους από τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.** Η επίδραση της ενταξιακής εκπαίδευσης στην οικονομική ανεξαρτησία αποδυναμώνεται όσο αυξάνεται ο χρόνος από την αποφοίτηση, εξαιτίας μιας σειράς παραγόντων που επηρεάζουν τη ζωή ενός ατόμου. Αυτό μπορεί να οδηγήσει σε εξάρτηση από εισοδήματα που προέρχονται από την κοινωνική ασφάλιση.
- **Νέοι με αναπηρίες που φοιτούν σε ειδικά πλαίσια έχουν λιγότερες πιθανότητες να αναπτύξουν φιλικές σχέσεις και κοινωνικά δίκτυα στην ενήλικη ζωή τους.** Με την πάροδο των ετών, τα κοινωνικά δίκτυα των ατόμων με αναπηρία μεταβάλλονται λόγω των ατομικών προτιμήσεων και της διαφορετικής πορείας της ζωής τους, και οι αρνητικές επιπτώσεις της φοίτησης σε ειδικές τάξεις ή ειδικά σχολεία είναι λιγότερο εμφανείς.

• Η εκπαίδευση σε ενταξιακό πλαίσιο είναι ένας από τους παράγοντες που αυξάνουν τις ευκαιρίες συμμετοχής σε δραστηριότητες αναψυχής. Η εκπαίδευση σε ειδικά πλαίσια λειτουργεί ως εμπόδιο στη συμμετοχή. Ωστόσο, η συμμετοχή των ατόμων με αναπηρία σε δραστηριότητες αναψυχής πρέπει να ερμηνεύεται με προσοχή, καθώς ορισμένες φορές ο τρόπος με τον οποίο αξιοποιείται ο ελεύθερος τους χρόνος εξομοιώνεται με τη φυσική παρουσία τους σε μια δραστηριότητα ή με τη λήψη θεραπείας, και δεν οδηγεί στην ικανοποίησή τους.

ΒΑΣΙΚΑ ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

Στο πλαίσιο των κύριων πορισμάτων της ανασκόπησης, οι διαμορφωτές της πολιτικής θα μπορούσαν να εξετάσουν την ανάπτυξη πολιτικών οι οποίες να βασίζονται σε ερευνητικά δεδομένα και να αποσκοπούν στην ενίσχυση της κοινωνικής ένταξης των ατόμων με αναπηρία κατά τη διάρκεια της ζωής τους. Η παρούσα ενότητα παρουσιάζει τα βασικά μηνύματα πολιτικής και τις συστάσεις που προκύπτουν από την ανασκόπηση.

• Εκτός από την ευρωπαϊκή και τη διεθνή υποστήριξη για τη μετάβαση σε συστήματα ενταξιακής εκπαίδευσης, η ανασκόπηση παρέχει στους διαμορφωτές της πολιτικής ερευνητικά στοιχεία σχετικά με τις θετικές επιπτώσεις της ενταξιακής εκπαίδευσης στην κοινωνική ένταξη. Επιπλέον, η ανασκόπηση υπογραμμίζει ότι οι πολιτικές που

θεωρούν την ενταξιακή εκπαίδευση μια απλή τοποθέτηση στο γενικό σχολείο, εμποδίζουν τη συμμετοχή των μαθητών με αναπηρία και συνεπώς δεν οδηγούν στην κοινωνική τους ένταξη. Για να υπάρξει επίδραση της ενταξιακής εκπαίδευσης στην κοινωνική ένταξη, είναι απαραίτητο να διασφαλιστεί, μέσω της πολιτικής και της πρακτικής, ότι οι μαθητές με αναπηρία συμμετέχουν ισότιμα με τους μαθητές χωρίς αναπηρία σε όλες τις πτυχές της εκπαίδευσης (δηλαδή στη μάθηση, στο παιχνίδι, στην πρόσβαση σε όλες τις περιοχές του σχολείου και στις δραστηριότητες, κλπ.). Επιπλέον, η πολιτική, οι μεταγενέστεροι κανονισμοί και τα πρότυπα διασφάλισης ποιότητας πρέπει να καταστήσουν σαφές ότι σε συστήματα ενταξιακής εκπαίδευσης, ενδιαφέρουν εξίσου τα ακαδημαϊκά και τα κοινωνικά επιτεύγματα.

- Οι διαμορφωτές της πολιτικής θα πρέπει να εξετάσουν πώς η πολιτική θα μπορούσε να ρυθμίσει καλύτερα τις μεταβάσεις από το ένα σύστημα στο άλλο, και από τη μια περίοδο της ζωής στην άλλη, προκειμένου να διατηρηθούν ή να αυξηθούν οι ευκαιρίες κοινωνικής ένταξης. Για παράδειγμα, η ανασκόπηση κατέδειξε ότι η ενταξιακή εκπαίδευση αυξάνει την πιθανότητα φοίτησης στην ανώτατη εκπαίδευση. Ωστόσο, ταυτόχρονα, άλλες μεταβλητές, όπως η έλλειψη καθοδήγησης και η απουσία προγραμμάτων μετάβασης, μπορούν να λειτουργήσουν ως εμπόδια. Η ανασκόπηση κατέδειξε επίσης ότι η ενταξιακή εκπαίδευση αυξάνει τις πιθανότητες διασφάλισης αμειβόμενης εργασίας στην ανοιχτή αγορά εργασίας. Ωστόσο, άλλοι παράγοντες, όπως η πολιτική και τα μη προσβάσιμα πλαίσια απασχόλησης, λειτουργούν ως εμπόδια. Σε αυτές και σε άλλες περιπτώσεις, οι διαμορφωτές της πολιτικής πρέπει να εξετάσουν τον τρόπο με τον οποίο θα διασφαλίζουν ότι η επένδυση που πραγματοποιείται στην ενταξιακή εκπαίδευση λαμβάνεται υπόψη από άλλες πολιτικές που επηρεάζουν τα άτομα με αναπηρία καθώς μεγαλώνουν.

- Ένα άλλο θέμα που πρέπει να εξεταστεί σε σχέση με την πολιτική είναι πώς μπορεί να παραταθεί ο θετικός αντίκτυπος της ενταξιακής εκπαίδευσης. Η ανασκόπηση κατέδειξε ότι, αν και η ενταξιακή εκπαίδευση έχει θετική επίδραση στην απασχόληση και στην οικονομική ανεξαρτησία λίγο μετά την αποφοίτηση από τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, η επίδρασή της μειώνεται καθώς αυξάνεται ο χρόνος από την αποφοίτηση. Υποστηρίζεται ότι αυτό αποτελεί αποτέλεσμα διαφορετικών προσωπικών παραγόντων, όπως η πορεία της ζωής ενός ατόμου, πιθανά ατυχήματα και ασθένειες, οικογενειακές συνθήκες, κλπ. Ωστόσο, η πολιτική θα μπορούσε να εξετάζει τον τρόπο περαιτέρω προαγωγής της κοινωνικής ένταξης των ατόμων με αναπηρία μέσω της απασχόλησης, καθώς τα άτομα μεγαλώνουν ηλικιακά και αντιμετωπίζουν εμπόδια στον τομέα αυτό.

- Οι διαμορφωτές της πολιτικής θα μπορούσαν να σχεδιάσουν εκ νέου την παροχή ειδικής εκπαίδευσης που είναι διαθέσιμη σε πολλές χώρες προκειμένου να υποστηριχθεί η μάθηση σε ενταξιακά εκπαιδευτικά πλαίσια. Τα ερευνητικά στοιχεία που παρουσιάζονται στην ανασκόπηση υποδεικνύουν ότι η παρακολούθηση σε ειδικά πλαίσια ελαχιστοποιεί τις ευκαιρίες για κοινωνική ένταξη τόσο βραχυπρόθεσμα (όταν τα παιδιά με αναπηρία βρίσκονται στο σχολείο) όσο και μακροπρόθεσμα (μετά την αποφοίτησή τους από τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση). Η παρακολούθηση σε ειδικά εκπαιδευτικά πλαίσια σχετίζεται με περιορισμένα ακαδημαϊκά και επαγγελματικά προσόντα, την απασχόληση σε προστατευόμενα εργαστήρια, την οικονομική εξάρτηση, λιγότερες ευκαιρίες για ανεξάρτητη διαβίωση, και περιορισμένα κοινωνικά δίκτυα μετά την αποφοίτηση.

Μελλοντικές έρευνες θα μπορούσαν να διερευνήσουν περαιτέρω τις εμπειρίες των μαθητών κατά τη διάρκεια της σχολικής τους ζωής σε διαφορετικά πλαίσια, τη σχολική πολιτική και πρακτική, τις δομές/ προγράμματα που εξασφαλίζουν τη μετάβαση από την εκπαίδευση στην απασχόληση και τη διαβίωση στην κοινότητα. Τέτοιες έρευνες θα μπορούσαν να αναδείξουν τις μεταβλητές που καθιστούν δυνατή την κοινωνική ένταξη. Οι διαχρονικές έρευνες είναι επίσης σημαντικές για την εξέταση της σχέσης μεταξύ της ενταξιακής εκπαίδευσης και της κοινωνικής ένταξης και στους τρεις τομείς (εκπαίδευση, απασχόληση και διαβίωση στην κοινότητα). Τέτοιες μελέτες θα μπορούσαν να αναδείξουν περαιτέρω τον τρόπο με τον οποίο η πολιτική για την ενταξιακή εκπαίδευση και άλλες πολιτικές (πχ. κοινωνική πολιτική, πολιτική για την απασχόληση) προάγουν ή εμποδίζουν την κοινωνική ένταξη σε διαφορετικά πλαίσια.

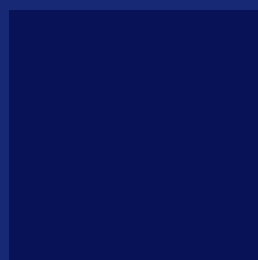

Γραμματεία:

Østre Stationsvej 33
DK-5000
Odense C
Denmark
Τηλ: +45 64 41 00 20
secretariat@european-agency.org

Γραφείο Βρυξελλών:

Rue Montoyer 21
BE-1000
Brussels
Belgium
Τηλ: +32 2 213 62 80
brussels.office@european-agency.org

www.european-agency.org